

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kotikuntalain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kotikuntalain säännöksiä, jotka koskevat maistraatin toimivallan määräytymistä muutto- ja maastamuuttoilmoituksista johtuvien kotikuntamerkintöjen tekemisessä väestötietojärjestelmään ja kotikunnassa olevaa asuinpaikkaa koskevan merkinnän tekemistä eräissä rutiiniluonteisissa tapauksissa. Maistraatin toimivallan määräytymisen alueellisista rajoituksista kotikuntamerkintöjen tekemisessä ehdotetaan luovuttavaksi. Merkinnän tekemiseen liittyvät tehtävät voitaisiin jakaa maistraattien kesken laissa säädetyin edellytyksin.

Tarkemmat säännökset tehtävien jaosta annettaisiin valtiovarainministeriön asetuksella.

Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan saman kunnan alueella tapahtuvissa selvissä ja yksinkertaisissa muutoissa merkintä asuinpaikasta voitaisiin tehdä väestötietojärjestelmään suoraan ilmoituksen perusteella.

Samalla kotikuntalain säännöksiin ehdotetaan tehtäväksi muun lainsäädännön muutoksista aiheutuvat tekniset tarkistukset.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
1.2 Nykytilan arviointi	4
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	5
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	6
4 ASIAN VALMISTELU	7
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	8
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	8
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	9
3 VOIMAANTULO.....	10
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	10
LAKIEHDOTUS	12
Laki kotikuntalain muuttamisesta.....	12
LIITE	15
RINNAKKAISTEKSTIT	15
Laki kotikuntalain muuttamisesta.....	15

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Kotikuntalaissa (201/1994) säädetään muun muassa muuttajan ilmoitusvelvollisuudesta, ilmoitusten vastaanottamisesta, kotikuntamerkin tekemisestä väestötietojärjestelmään ja merkinnän korjaamisesta sekä muutoksenhausta maistraatin tekemään merkinnän korjaamista koskevaan ratkaisuun.

Kotikuntalain mukaan muuttoilmoituksen voi tehdä eri tavoilla: kirjallisesti, puhelimitse, sähköisen viestinnän avulla tai asiakaskäynnin yhteydessä suullisesti. Ilmoitus maahanmuutosta ja maastamuutosta on tehtävä kirjallisesti tai sähköisen viestinnän avulla. Muutto- ja maastamuuttoilmoitus voidaan ottaa vastaan missä tahansa maistraatissa. Muutto- ja maastamuuttoilmoitus voidaan jättää myös muulle viranomaiselle tai yhteisölle kuin maistraatille, jos siitä on sovittu viranomaisen tai yhteisön kanssa.

Muutto- ja maastamuuttoilmoitusten vastaanottamiseen liittyvät tehtävät voidaan jakaa maistraattien kesken. Tarkemmat säännökset tehtävien jakamisesta annetaan valtiovaraministeriön asetuksella. Voimassa olevan asetuksen (valtiovaraministeriön asetus muutto- ja maastamuuttoilmoitusten vastaanottamiseen liittyvien tehtävien jakamisesta maistraattien kesken 61/2010) mukaan osa muuttoilmoitusten vastaanottamiseen liittyvistä tehtävistä on keskitetty muutamaan maistraattiin. Valtakunnalliseen muuttoilmoitusten palvelupuhelimeen tehdyt suomenkieliset muuttoilmoitukset ottaa vastaan Lapin maistraatin Kemijärven yksikkö. Tehtävän hoitamiseen osallistuvat lisäksi Tampereen maistraatin Mänttä-Vilppulan yksikkö sekä Vaasan maistraatin Kristiinankaupungin ja Pietarsaaren yksiköt, jotka vastaavat myös ruotsinkielisen palvelun hoitamisesta. Palvelua hoidetaan kotikuntalain 7 c §:n nojalla tehtyihin sopimuksiin perustuen yhteistyössä Itella Oyj:n asiakaspalvelun ja Sodankylän julkishallinnon palvelukeskuksen kanssa.

Lapin maistraatti osallistuu lisäksi Espoon, Helsingin, Hyvinkään ja Vantaan maistraatille myös muilla tavoilla tehtyjen muuttoilmoitusten vastaanottamiseen.

Lapin maistraatin Kemijärven yksikkö perustettiin vuoden 2005 alusta ja sen tehtävänä on ollut ensisijaisesti suomenkielisen valtakunnallisen muuttoilmoituspuhelimien hoito virka-aikana. Kemijärven yksikön ensimmäisenä toimintavuotena vuonna 2005 kaikista väestötietojärjestelmään rekisteröidyistä muuttoilmoituksista tehtiin 49 % lomakkeilla, 34 % puhelimitse ja 17 % sähköisesti verkkopalvelun kautta. Vuonna 2009 vastaavat osuudet olivat 36 % lomakkeilla, 19 % puhelimitse ja 45 % sähköisesti. Vuonna 2010 ensimmäisen puolen vuoden aikana vastaavat osuudet olivat 35 % lomakkeilla, 15 % puhelimitse ja 50 % sähköisesti.

Muuttoilmoituksen toimittaminen maistraatille määräytyy alueellisin perustein. Muuttoilmoitus tehdään sille maistraatille, jonka virka-alueelle henkilö muuttaa. Jos henkilö muuttaa asunnosta ja hänelle ei jää vakinaista asuntoa, hänen on tehtävä muuttoilmoitus oleskelupaikkansa maistraatille. Maastamuuttoilmoitus tehdään sille maistraatille, jonka virka-alueelta henkilö muuttaa ulkomaille.

Muutto- ja maastamuuttoilmoituksesta johtuvat merkinnät väestötietojärjestelmään tekee lain pääsäännön mukaan edellä mainittu alueellisesti määräytyvä maistraatti. Myös muu muuttoilmoituksen vastaanottanut maistraatti voi kuitenkin tehdä ilmoituksesta johtuvat merkinnät suoraan väestötietojärjestelmään, jos merkintä voidaan tehdä ilman lisäselvityksiä. Tällaisten ns. selvien muuttoilmoitusten tunnusmerkeistä säädetään kotikuntalain 9 §:n 4 momentin nojalla tarkemmin valtiovaraministeriön asetuksella. Edellä mainittua lain säännöstä on muutettu ministeriöuudistuksen yhteydessä 1.1.2008 voimaan tulleella lailla siten, että asetuksen antaa sisäasiainministeriön sijasta valtiovaraministeriö. Voimassa oleva sisäasiainministeriön asetus muuttoilmoituksen johdosta

tehtävistä merkinnöistä väestötietojärjestelmään (522/2007) on annettu ennen ministeriöuudistusta. Asetuksessa säädetään niistä edellytyksistä, joiden täytyessä mikä tahansa ilmoituksen vastaanottanut maistraatti voi tehdä ilmoituksesta johtuvat merkinnät väestötietojärjestelmään. Muissa tapauksissa muuttoilmoitus on siirrettävä käsiteltäväksi edellä mainitulle alueellisesti määräytyvälle maistraatille. Lisäselvityksiä vaativien muuttoilmoitusten määrä on arviolta noin 20 % kaikista muuttoilmoituksista.

Kotikuntalain mukainen kotikuntamerkintä ei ole sinänsä valituskelpoinen hallintopäätös, vaan toteava hallintotoimi, joka toteutuu rekisterimerkinnän tekemisellä. Lähtökohtaisesti merkintä on tehtävä henkilön ilmoituksen mukaisesti, mutta tietyissä laissa mainituissa tapauksissa merkintää ei saa kuitenkaan tehdä ilman lisäselvityksiä. Näissä tapauksissa asianomaiselle henkilölle tulee varata mahdollisuus antaa lisätietoja merkinnän tekemistä varten. Jos maistraatin tekemä kotikuntaa tai siellä olevaa asuinpaikkaa koskeva merkintä poikkeaa asianomaisen henkilön ilmoittamasta tai jos merkintä on tehty muulta kuin muuttajalta tai hänen perheenjäseneltään saatujen tietojen perusteella, maistraatin on ilmoitettava asianomaiselle merkinnästä ja siitä, kuinka siinä mahdollisesti oleva asia tai kirjoitusvirhe voidaan korjata. Jos henkilö katsoo, että merkintä on virheellinen, hän voi vaatia siihen oikaisua siltä maistraatilta, joka on tehnyt merkinnän. Jos maistraatti korjaa virheen omasta aloitteestaan asianomaisen henkilön käsityksen vastaisesti tai ei hyväksy hänen tekemäänsä vaatimusta virheen korjaamisesta, sen on pyynnöstä annettava asiaa kirjallinen päätös muutoksenhakuosoitukseineen. Korjausta koskevaan ratkaisuun voidaan hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen ja eräissä tapauksissa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

1.2 Nykytilan arviointi

Maistraatit ovat rekisterihallinnon paikallisviranomaisia. Monissa maistraateille säädettyissä tehtävissä maistraattien keskinäinen toimivalta on perinteisesti määräytynyt alueellisesti eli sillä perusteella, minkä maistraatin toimialueella esimerkiksi hakijan tai il-

moitusvelvollisen kotikunta tai väestökirjanpitokunta on. Teknisten menetelmien kehittyminen, sähköisen asioinnin lisääntyminen ja automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävät tietojärjestelmät ovat antaneet mahdollisuuden perinteisten toimintatapojen uudistamiseen, kuten muun muassa tehtävien jakamiseen maistraattien kesken uudella tavalla. Tämä puolestaan edellyttää, että lainsäädäntöön sisältyvistä maistraattien tehtäviä koskevista toimivaltarajoituksista voidaan luopua.

Eräissä maistraatin tehtävissä toimivaltarajoitukset on poistettu kokonaan, jolloin mikä tahansa maistraatti on toimivaltainen hoitamaan asian. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi avioliiton esteiden tutkinta sekä merkinnän tekeminen avioehtoasioiden ja lahjoitusasioiden rekisteriin. Tietyissä maistraateille kuuluvissa tehtävissä, joissa toimivalta on aikaisemmin perustunut maistraatin toimialueeseen, on viime vuosien aikana luovuttu toimivaltarajoituksista, kuten nimenmuutoshakemusten ja perukirjan osakasluettelon vahvistamista koskevien hakemusten käsittelyssä. Hakemukset on voinut 1.3.2007 voimaan tulleiden lainmuutosten (958/2006 ja 960/2006) seurauksena jättää mille tahansa maistraatille. Lisäksi tehtäviä on mahdollista siirtää maistraatista toiseen. Nimenmuutoshakemusten ja perukirjan vahvistamista koskevien hakemusten sekä isyyden vahvistamista koskevien asioiden käsittely on siirretty pääkaupunkiseudun maistraateista muualla Suomessa toimiviin maistraatteihin 1.3.2007 lähtien. Tarkemmat säännökset tehtävien siirtämisestä on annettu nimilakiin, perintökaareen ja isyyslakiin lisättyjen valtuutussäännösten nojalla annetuilla ministeriötason asetuksilla. Samassa yhteydessä muutettiin myös kotikuntalakia siten, että muuttoilmoitusten johdosta tehtävät merkinnät väestötietojärjestelmään on voinut 1.3.2007 lähtien tehdä mikä tahansa ilmoituksen vastaanottanut maistraatti, jos merkintä on voitu tehdä ilman lisäselvityksiä.

Lapin maistraatin Kemijärven yksikkö on perustamisestaan lähtien keskittynyt valtakunnalliseen palvelupuhelimeen tehtyjen muuttoilmoitusten vastaanottamiseen. Muuttoilmoituksia tehdään kuitenkin nykyisin yhä vähemmän puhelimitse ja entistä enemmän

sähköisen viestinnän, kuten verkkopalveluna toteutetun muuttoilmoituspalvelun avulla, jonka vuoksi Kemijärven yksikön on mahdollista ottaa vastaan uusia tehtäviä. Yksikkö on helmikuun 2010 alusta lukien osallistunut aikaisempaa laajemmin muuttoilmoitusten käsittelyyn, kun se aloitti myös verkkopalvelun avulla Helsingin ja Espoon maistraattien toimialueille tehtyjen muuttoilmoitusten käsittelyn. Tehtävien siirrosta Helsingin ja Espoon maistraateista Kemijärvelle on saatu hyviä kokemuksia ja tarkoitus on, että myös Hyvinkään ja Vantaan maistraattien toimialueille kohdistuvien, verkkopalvelun avulla tehtyjen muuttoilmoitusten käsittely aloitetaan Kemijärven yksikössä 1.10.2010.

Kemijärven yksikkö ei voi kuitenkaan voimassa olevien kotikuntalain säännösten mukaan käsitellä kaikkia pääkaupunkiseudun maistraattien toimialueille tehtyjä muuttoilmoituksia alusta loppuun, vaan ne ilmoitukset, jotka vaativat lisäselvittelyä, on siirrettävä käsiteltäväksi takaisin pääkaupunkiseudun maistraattiin, mikä aiheuttaa osittain päällekkäistä työtä näissä maistraateissa. Pääkaupunkiseudun maistraateissa työmäärät ovat viime vuosien aikana kasvaneet muuttoliikkeen seurauksena, mutta henkilöstöä ei ole voitu lisätä, jonka vuoksi työt ovat ajoittain ruuhkautuneet. Tämän vuoksi tehtäviä tulisi voida siirtää muualla Suomessa toimiviin maistraatteihin laajemmin kuin nykyisen lainsäädännön mukaan on mahdollista.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Monilla hallinnonaloilla on viime vuosien aikana ollut suuntauksena, että paikallishallinnon viranomaisille kuuluvia tehtäviä on pyritty siirtämään toimialan sisäisesti tehtäväksi siellä, missä siihen on henkilöresurssien käytön kannalta parhaat mahdollisuudet sitä mukaa kun teknologia on sallinut työn tekemisen entistä vähemmän paikkariippuvaisesti. Työtä on siirretty sinne, missä on jo tekijöitä. Myös maistraattien toiminnan kehittämislinjana on ollut maistraatin toimialueeseen perustuvien toimivaltasäännösten poistaminen ja siten maistraattien välisen erikoistumisen ja työn tasaamisen mahdollistaminen.

Ehdotuksen tavoitteena on helpottaa työtönnästä pääkaupunkiseudun maistraateissa, joissa työmäärä on jatkuvasti kasvanut muuttoliikkeen seurauksena ja työt ovat ajoittain ruuhkautuneet. Erityisesti ulkomaalaisten rekisteröintiin liittyvät tehtävät pääkaupunkiseudun maistraateissa ovat merkittävästi lisääntyneet ja työllistäneet henkilökuntaa viime vuosien aikana. Holhoustoimeen liittyvät tehtävät ovat myös merkittävästi lisääntyneet. Valtionhallinnon tuottavuustavoitteiden saavuttamiseksi nykyisen henkilöstön määrää joudutaan vähentämään. Maistraateille asetetun tuottavuustavoitteen mukaan maistraattien henkilötövuosien määrää on vähennettävä 125 henkilötövuodella vuosien 2006 - 2011 aikana. Koska lisäresursseja valtionhallintoon ei ole mahdollista saada, on tarkoitus tarvittaessa jatkaa maistraateille kuuluvien tehtävien siirtämistä pääkaupunkiseudun maistraateista muualla Suomessa toimiviin maistraatteihin. Tehtävien siirtäminen kohdistuisi sellaisiin tehtäviin, jotka eivät ole sidottuja tiettyyn paikkaan. Parhailaan selvitetään mahdollisuuksia myös eräiden muiden maistraatille kuuluvien tehtävien kuin muuttoilmoitusten rekisteröintiin liittyvien tehtävien siirtämiseen maistraattien kesken.

Tavoitteena on, että vähitellen mahdollisesti kaikki tai ainakin suuri osa muuttoilmoitusten käsittelyyn liittyvistä tehtävistä, jotka vielä nykyisin hoidetaan pääkaupunkiseudun maistraateissa, voitaisiin siirtää muualla Suomessa toimiviin maistraatteihin.

Esityksen tavoitteena on lisäksi nopeuttaa muuttoilmoitusten käsittelyä ja sitä kautta parantaa palvelua.

Kotikuntalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että maistraatin toimivalta kotikuntamerkintöjen tekemisessä väestötietojärjestelmään ei enää määräytyisi alueellisin perustein. Merkinnän voisi lain mukaan tehdä mikä tahansa maistraatti ja tehtäviä voitaisiin jakaa maistraattien kesken, jos se olisi tarpeen toiminnan tehostamiseksi ja alueellisesti tasapainoisen työnjaon saavuttamiseksi maistraateissa. Se maistraatti, joka on ottanut ilmoituksen vastaan, käsitelisi ilmoituksen alusta loppuun, eli myös silloin, kun asia vaatii tarkempaa selvittelyä ennen merkinnän tekemistä. Tarkemmat säännökset merkintö-

jen tekemiseen liittyvien tehtävien jakamisesta annettaisiin valtiovarainministeriön asetuksella vastaavalla tavalla kuin nykyisin on annettu ministeriön asetus muuttoilmoitusten vastaanottamiseen liittyvien tehtävien jakamisesta.

Lisäksi kotikuntalakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan kunnan sisäisissä muutoissa muuttoilmoituksen johdosta tarvittavat merkinnät väestötietojärjestelmään voitaisiin tehdä suoraan ilmoituksen perusteella ilman maistraatin käsittelyä, jos merkinnän tekeminen ei edellytä lisäselvitysten tekemistä ja jos tietojen virheetön rekisteröityminen väestötietojärjestelmään voidaan varmistaa teknisten tarkistusten avulla.

Samalla kotikuntalain eräisiin säännöksiin ehdotetaan tehtäväksi teknisiä tarkistuksia, jotka johtuvat muun lainsäädännön muutoksista.

3 Esityksen vaikutukset

Esitys vaikuttaa maistraattien toimintaan siten, että rekisterimerkinnän väestötietojärjestelmään muutto- ja maastamuuttoilmoituksen johdosta saisi tehdä kaikissa tapauksissa mikä tahansa maistraatti riippumatta siitä, missä ilmoituksen tehnyt henkilö asuu tai on asunut. Jos tietojen rekisteröinti vaatii lisäselvitysten tekemistä, siitä vastaisi ilmoituksen vastaanottanut maistraatti eikä ilmoitusta enää siirrettäisi käsiteltäväksi alueellisesti määräytyneelle maistraatille. Uudistus tehostaa ja nopeuttaa muuttoilmoitusten käsittelyä ja parantaa sitä kautta asiakaspalvelua sekä vähentää päällekkäistä työtä maistraateissa. Osoitetietojen nykyisen korkean laadun säilyttämiseksi tulisi ilmoitusta rekisteröivän maistraatin aina tarvittaessa ottaa yhteyttä siihen maistraattiin, jonka alueella muuttajan uusi asunto on ja pyytää tältä apua asian selvittämisessä.

Esitys mahdollistaa muuttoilmoitusten vastaanottamiseen liittyvien tehtävien lisäksi myös rekisterimerkintöjen tekemiseen liittyvien tehtävien jakamisen maistraattien kesken siten, että näitä tehtäviä voitaisiin siirtää nykyistä laajemmin tai tarvittaessa kokonaan pois pääkaupunkiseudun maistraateista ja koota tehtäväksi muualla Suomessa toimiviin maistraatteihin. Esitys antaa mahdollisuuden

edistää hallituksen alueellistamistavoitteiden toteuttamista, koska tehtäviä voitaisiin nykyistä enemmän siirtää pois pääkaupunkiseudulta.

Maistraattien henkilöstön kannalta esityksellä ei ole välittömiä vaikutuksia, koska tehtävien siirtäminen on tarkoitus toteuttaa sitä mukaa kun tehtäviä vastaanottavissa maistraateissa on mahdollisuus ottaa vastaan lisää tehtäviä. Ehdotettu muutos edesauttaa tasaisemman työnjaon aikaansaamista maistraateissa, kun tehtäviä voidaan siirtää pois maistraateista, joissa työt ovat ruuhkautuneet ja siirtää niitä maistraatteihin, joissa tehtävät ovat vähentyneet. Tehtäväjärjestelyt eivät merkitse henkilöstön irtisanomista pääkaupunkiseudun maistraateissa. Muuttoilmoitusten käsittelystä vapautuvia resursseja on muun muassa tarkoitus käyttää muihin maistraatin tehtäviin, kuten ulkomaalaisten rekisteröintiin ja holhoustoimen tehtäviin, joissa on tehtävämäärien lisääntymisestä johtuvia resurssivajauksia.

Pääkaupunkiseudun maistraateissa (Espoon, Helsingin, Hyvinkään ja Vantaan maistraatit) on käsitelty vuonna 2009 yhteensä noin 170 500 muuttoilmoitusta, mikä on noin kolmasosa kaikista väestötietojärjestelmään talletetuista muuttoilmoituksista. Tehtäviin on käytetty pääkaupunkiseudun maistraateissa yhteensä noin 17 henkilötyövuotta vastaava työpanos. Helsingin maistraatti osallistui vielä vuonna 2009 myös valtakunnallisen muuttoilmoitusten palvelupuhelimen päivystämiseen, mutta ei enää 1.2.2010 alkaen. Tällöin Lapin maistraatin Kemijärven yksikkö aloitti myös sähköisen viestinnän avulla tehtyjen, Espoon ja Helsingin maistraatin toimialueille kohdistuvien muuttoilmoitusten käsittelyn. Kun tehtäviä on siirretty muihin maistraatteihin, on näitä tehtäviä pääkaupunkiseudun maistraateissa hoitaneet henkilöt siirretty hoitamaan muita maistraatin tehtäviä.

Muuttoilmoituksen johdosta tarvittavien merkintöjen tekeminen väestötietojärjestelmään suoraan ilmoituksen perusteella tietyissä rutiiniluontoisissa kunnan sisäisissä muutoissa vähentäisi maistraattien työtä ilmoitusten käsittelyssä. Esityksen mukaan menettelyn käyttöönottoaminen edellyttää kuitenkin muun muassa, että tietojen virheetön rekiste-

röityminen voidaan varmistaa teknisten tarkistusten avulla. Tarkistusten toteuttamiseksi väestötietojärjestelmään on tehtävä merkittäviä sovellusmuutoksia, joiden suunnitteluun on mahdollista ryhtyä vasta sen jälkeen, kun parhaillaan valmisteilla oleva järjestelmän tietotekninen uudistus on saatu valmiiksi.

Kansalaisten kannalta esitys ei aiheuta merkittäviä muutoksia, koska jo nykyisin voi henkilön tekemän muuttoilmoituksen rekisteröidä väestötietojärjestelmään muukin maistraatti kuin se, jonka toimialueella henkilö asuu. Kansalaisten palvelu paranee, kun tietojen rekisteröinti väestötietojärjestelmään ja osoitetietojen välitys tietoja hyväksikäyttävälle taholle nopeutuu. Kotikuntalain mukaan maistraatin on tehtävä sille saapuneen muutto- tai maastamuuttoilmoituksen johdosta merkintä väestötietojärjestelmään tai pyydettyä tarvittavat lisäselvitykset kolmen arkipäivän kuluessa ilmoituksen saapumisesta. Jos merkintää ei voi tehdä suoraan maistraatin vastaanottaman ilmoituksen perusteella, saa muuttoilmoituksen tekijä lisäselvitysten pyytämisen yhteydessä tiedon siitä, mikä maistraatti hänen asiaansa käsittelee. Lisäksi tieto merkinnän tehneestä maistraatista talletetaan väestötietojärjestelmään, josta tieto on tarvittaessa helposti saatavilla esimerkiksi niissä tapauksissa, joissa henkilö haluaisi mahdollisesti myöhemmin tehdä oikaisuvaatimuksen väestötietojärjestelmään tehtyyn kotikuntaa ja asuinpaikkaa koskevaan merkintään.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä pääkaupunkiseudun maistraattien aloitteesta. Maistraatit ovat ehdottaneet, että alueellisesta toimivallan määräytymisestä muuttoilmoitusten rekisteröinnissä luovuttaisiin

kokonaan, jotta ilmoitusten rekisteröintiin liittyviä tehtäviä voitaisiin siirtää pääkaupunkiseudun ruuhkautuneista maistraateista muualla Suomessa toimiviin maistraatteihin laajemmin kuin se on nykyisin mahdollista voimassa olevan kotikuntalain mukaan.

Esityksestä on pyydetty lausunnot Väestörekisterikeskukselta, Itä-Suomen aluehallintovirastolta, maistraateilta ja maistraattien henkilöstöä edustavilta järjestöiltä (JHL ry, JUKO ry, Palkansääjajärjestö Pardia). Lausunto saatiin Väestörekisterikeskukselta, Itä-Suomen aluehallintovirastolta, neljältä maistraatilta (Espoon, Helsingin, Turun seudun ja Vantaan maistraatit) ja yhdeltä henkilöstöjärjestöltä (JHL ry). Väestörekisterikeskuksen ja Itä-Suomen aluehallintoviraston lausunnoissa ehdotettiin, että toimivaltarajoitusten poistamisen lisäksi kotikuntalaissa varauduttaisiin samalla myös sähköisen asioinnin etenemiseen siten, että kunnan sisäisissä muutoissa muuttoilmoituksen johdosta tarvittavat merkinnät väestötietojärjestelmään voitaisiin tehdä suoraan ilmoituksen perusteella tietyissä selvissä ja yksinkertaisissa tapauksissa. Lausuntojen johdosta esitykseen on lisätty asiaa koskeva säännös. Lausunnonantajilla ei ollut muutoin huomauttamista esityksen johdosta. Pääkaupunkiseudun maistraatit pitivät tärkeänä, että laki saataisiin voimaan mahdollisimman pian.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta (HE 101/2010). Esitykseen sisältyy muutosehdotuksia eräisiin kotikuntalain säännöksiin, joista osa kohdistuu samoihin pykäliin kuin tässä esityksessä, mutta ei kuitenkaan samoihin lainkohtiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1 §. Soveltamisala. Pykälän 2 momentin lakiviittaus ehdotetaan korjattavaksi. Väestötietolaki on kumottu 1.3.2010, kun laki väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista tuli voimaan.

7 §. Muuttajan ilmoitusvelvollisuus. Pykälän 2 momentissa rekisteritoimisto korjattaisiin maistraatiksi. Rekisteritoimiston nimi muuttui maistraatiksi 1.11.1996, kun rekisterihallintolaki 166/1996 tuli voimaan. Pykälän 4 momenttiin tehtäisiin vastaava lakiviittauksen korjaus kuin 1 §:n 2 momentissa.

7 b §. Ilmoituksen vastaanottava maistraatti. Pykälän 1 momentissa säädetään siitä maistraatista, jolle muuttoilmoitus tai maastamuuttoilmoitus on nykyisin tehtävä. Säännöksen perusteella määräytyy käytännössä myös se maistraatti, joka on toimivaltainen tekemään muutto- ja maastamuuttoilmoituksesta johtuvat merkinnät väestötietojärjestelmään. Tämä johtuu siitä, että lain 9 §:n 1 momentissa, jossa säädetään kotikuntamerkinnän tekemiseen toimivaltaisesta maistraatista, viitataan 7 b §:n 1 momentissa tarkoitettuun maistraattiin. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen nykyinen 1 momentin säännös poistettaisiin ja 2 momentin sanamuotoon tehtäisiin tästä johtuva tekninen korjaus. Kuten nykyisinkin, muutto- ja maastamuuttoilmoituksen voisi ottaa vastaan mikä tahansa maistraatti ja tarkemmat säännökset muutto- ja maastamuuttoilmoitusten vastaanottamiseen liittyvien tehtävien jakamisesta maistraattien kesken annettaisiin valtiovarainministeriön asetuksella. Lisäksi pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan paremmin sen uutta sisältöä.

7 e §. Muutto- ja maastamuuttoilmoituksen vastaanottamiseen liittyvät tehtävät. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä otetaan huomioon 7 b §:ään ehdotettu muutos, jonka mukaan laissa ei enää säädettäisi ilmoituksen maistraatille toimittamista ja rekisterimerkinnän tekemistä koskevista alueellisista toimivaltarajoituksista, vaan rekisterimerkinnän voisi tehdä mikä tahansa maistraatti. Koska nykyinen 7 b §:n 1 momentin säännös

ehdotetaan poistettavaksi, tehtäisiin tämän pykälän 1 momenttiin siitä aiheutuva muutos siten, että viittaus 7 b §:n 1 momenttiin muutettaisiin viittaukseksi 9 §:n 4 momenttiin, jonka mukaan tarkemmat säännökset tehtävien jakamisesta maistraattien kesken annettaisiin valtiovarainministeriön asetuksella. Muun ilmoituksen vastaanottajan kuin maistraatin tulisi siten toimittaa vastaanottamaansa ilmoitukseen sisältyneet tiedot sille maistraatille, joka asetuksen mukaan vastaa rekisterimerkinnän tekemisestä väestötietojärjestelmään. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi 7 b §:n 1 momenttiin sisältyvän säännöksen poistamisesta johtuva tekninen muutos.

9 §. Kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevan merkinnän tekeminen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus 7 b §:n 1 momentissa tarkoitettuun alueellisesti määräytyneeseen maistraattiin poistettaisiin tarpeettomana, koska merkinnät saisi ehdotetun 4 momentin mukaan tehdä mikä tahansa maistraatti. Merkinnän tekemiseen liittyvät tehtävät voitaisiin kuitenkin jakaa maistraattien kesken pykälässä säädetyin edellytyksin eli jos tehtävien jakaminen olisi tarpeen toiminnan tehostamiseksi tai alueellisesti tasapainoisen työnjaon aikaansaamiseksi maistraateissa. Tarkemmat säännökset tehtävien jakamisesta annettaisiin valtiovarainministeriön asetuksella. Käytännössä 7 b §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten vastaanottamiseen ja tässä pykälässä tarkoitettujen merkinnän tekemiseen liittyvät tehtävät yhdistyisivät maistraateissa yhdeksi kokonaisuudeksi, koska ilmoituksen vastaanottanut maistraatti olisi samalla toimivaltainen myös tekemään ilmoituksesta johtuvat merkinnät väestötietojärjestelmään. Kuten nykyisinkin, merkinnän tehnyt maistraatti vastaisi tekevästään merkinnästä. Pykälän otsikkoon ehdotetaan tehtäväksi pieni tarkennus.

9 a §. Kotikunnassa olevaa asuinpaikkaa koskeva merkintä eräissä tapauksissa. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jonka mukaan muuttoilmoituksen johdosta tarvittavat merkinnät uudesta asuinpaikasta voitaisiin tehdä väestötietojärjestelmään suoraan

ilmoituksen perusteella tietyissä selvissä ja yksinkertaisissa tapauksissa. Merkintä suoraan ilmoituksen perusteella koskisi tapauksia, joissa muutetaan asuinpaikasta toiseen samassa kunnassa, jolloin kotikunta pysyy entisenä. Edellytyksenä olisi, että merkinnän tekeminen ei vaadi lisäselvitysten tekemistä ja että tietojen virheetön rekisteröityminen voidaan varmistaa teknisillä tarkistuksilla. Tarkistukset koskisivat esimerkiksi sitä, että uusi asunto pystytään yksilöimään suoraan ilmoituksella annettujen tietojen perusteella ja että asunto sijaitsee väestötietojärjestelmään talletettujen tietojen mukaan asumiseen tarkoitettussa rakennuksessa.

Koska muuttoilmoitusta ei näissä tapauksissa käsiteltäisi maistraatissa, kuuluisi merkinnän tekemistä koskeva vastuu väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 21 §:n 1 momentin pääsäännön mukaisesti Väestörekisterikeskukselle, jolle näin ollen kuuluisi myös vastuu merkinnässä mahdollisesti olevan virheen korjaamisesta. Maistraatit huolehtivat kuitenkin muissa muuttoilmoitusten rekisteröintiä koskevissa tapauksissa yksittäisten rekisterimerkintöjen korjaamisesta ja siihen liittyvästä selvittelytyöstä, jonka vuoksi olisi tarkoituksenmukaista, että merkinnässä mahdollisesti olevan asia- tai kirjoitusvirheen korjaamisesta vastaisi myös näissä tapauksissa maistraatti. Tehtävästä vastaisi ehdotuksen mukaan se maistraatti, jonka toimialueella ilmoituksen tehneen asuinpaikka on. Tehtävä voitaisiin kuitenkin siirtää toiselle maistraatille vastaavilla edellytyksillä kuin ilmoitusten vastaanottamiseen ja merkinnän tekemiseen liittyvät tehtävät voitaisiin 7 b §:n ja 9 §:n nojalla jakaa maistraattien kesken. Tarkemmat säännökset tehtävien siirtämisestä annettaisiin valtiovarainministeriön asetuksella. Väestörekisterikeskus olisi vastuussa edellä mainitun lain 4 §:n 2 momentin nojalla tietojen virheettömän rekisteröinnin edellyttämien teknisten tarkistusten suunnittelusta ja toteuttamisesta.

11 §. Kotikuntamerkinnästä ilmoittaminen., 15 §. Kuuleminen., 16 §. Asivirheen korjaus., 17 §. Kirjoitusvirheen korjaus. Kahdessa ensiksi mainitussa pykälässä ja kahden viimeksi mainitun pykälän 2 momentissa rekis-

teritoimisto korjattaisiin maistraatiksi vastaavasti kuin 7 §:n 2 momentissa.

18 §. Muutoksenhaku maistraatin ratkaisun. Pykälän otsikossa sekä 1 ja 2 momentissa rekisteritoimisto korjattaisiin maistraatiksi vastaavasti kuin 7 §:n 2 momentissa. Pykälän 1 momentissa lääninoikeus korjattaisiin hallinto-oikeudeksi. Lääninoikeudet lakkautettiin ja niiden tilalle perustettiin hallinto-oikeudet 1.11.1999, kun hallinto-oikeuslaki (430/1999) tuli voimaan. Lisäksi pykälän 1 momentin lakiviittaus ehdotetaan korjattavaksi. Muutoksenhausta hallintoasioissa annettu laki (154/50) on kumottu 1.12.1996, kun hallintolainkäyttölaki (586/1996) tuli voimaan.

19 §. Muutoksenhaku hallinto-oikeuden päätökseen. Pykälän otsikko sekä 1 ja 2 momentti ehdotetaan korjattavaksi siten, että lääninoikeus muutetaan hallinto-oikeudeksi. Pykälän 1 momentin lakiviittaus ehdotetaan korjattavaksi vastaavasti kuin 18 §:n 1 momentissa.

2 Tarkemmat säännökset ja mää- räykset

Esityksessä ehdotetaan, että mikä tahansa maistraatti saisi tehdä muutto- tai maastamuuttoilmoituksesta aiheutuvat merkinnät väestötietojärjestelmään ja tehtävät voitaisiin jakaa maistraattien kesken tietyin laissa säädetyin edellytyksin. Tarkemmat säännökset tehtävien jakamisesta annettaisiin valtiovarainministeriön asetuksella.

Asetuksella on tarkoitus säätää tehtävien jakamisesta maistraattien kesken siten, että muutto- ja maastamuuttoilmoitusten käsittelyyn liittyvät tehtävät siirrettäisiin kokonaan tai ainakin suurimmaksi osaksi pois pääkaupunkiseudun maistraateista muualla Suomessa toimiviin maistraatteihin. Muut maistraatit käsittelevät omaa toimialuettaan koskevat ilmoitukset lukuun ottamatta valtakunnalliseen muuttoilmoitusten palvelupuhelimeen tehtyjä ilmoituksia, joiden käsittely on jo nykyisin keskitetty muutamaan maistraattiin. Tehtävien siirrosta huolimatta myös pääkaupunkiseudun maistraatti kuten muukin maistraatti voisi kuitenkin edelleen käsitellä yksittäisen ilmoituksen kuten asiakaskäynnin yhteydessä suullisesti tehdyn muuttoilmoituk-

sen tai muun suoraan maistraatille toimitetun muutto- tai maastamuuttoilmoituksen.

Tarkoituksena on, että tarkemmat säännökset sekä ilmoitusten vastaanottamiseen liittyvien tehtävien että rekisterimerkinnän tekemiseen liittyvien tehtävien jakamisesta maistraattien kesken sisällytettäisiin samaan asetukseen, koska muutto- tai maastamuuttoilmoituksen vastaanottanut maistraatti olisi kaikissa tapauksissa toimivaltainen tekemään ilmoituksesta johtuvat merkinnät väestötietojärjestelmään.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että tietyissä rutiiniluonteisissa kunnan sisäisissä muutoissa muuttoilmoituksen johdosta tarvittavat merkinnät voitaisiin tehdä suoraan ilmoituksen perusteella ja että merkinnässä mahdollisesti olevan virheen korjaamisesta vastaisi ilmoittajan asuinpaikan maistraatti. Tehtävä voitaisiin kuitenkin tietyin edellytyksin siirtää toiselle maistraatille. Tarkemmat säännökset tehtävien siirtämisestä annettaisiin valtiovaraministeriön asetuksella. Asetus voidaan antaa vasta myöhemmin siinä vaiheessa, kun laissa säädetyt edellytykset merkinnän tekemiselle suoraan ilmoituksen perusteella ovat täytyneet.

Nykyisin voimassa oleva sisäasiainministeriön asetus muuttoilmoituksen johdosta tehtävistä merkinnöistä väestötietojärjestelmään (522/2007) kumoutuu lain tullessa voimaan, koska ehdotuksen mukaan kotikuntalaisia ei enää olisi tällaisen asetuksen antamiseen oikeuttavaa valtuutussäännöstä.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011, jotta nykyistä laajempi rekisteröintitehtävien siirto pääkaupunkiseudun maistraateista muualla Suomessa toimiviin maistraatteihin voitaisiin toteuttaa mahdollisimman pian ja helpottaa työtillannetta tehtäviä luovuttavissa maistraateissa.

4 Suhde perustuslakiin ja sääätämisjärjestys

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomiois-

tuimessa tai muussa viranomaisessa. Kotikuntalain mukaan toimivaltainen viranomaisen ottamaan vastaan muutto- ja maastamuuttoilmoituksia sekä tekemään väestötietojärjestelmään merkintöjä muutto- tai maastamuuttoilmoituksen johdosta on maistraatti. Ilmoituksen voi jo nykyisen lain mukaan ottaa vastaan mikä tahansa maistraatti, mutta merkintöjen tekemisessä maistraattien keskinäinen toimivalta on edelleen määräytynyt osittain alueellisesti eli sillä perusteella, minkä maistraatin toimialueella muuttoilmoituksen tehneen henkilön uusi asunto on tai maastamuuttoilmoituksen tehneen asunto oli. Niissä tapauksissa, joissa muuttoilmoituksen johdosta tehtävät merkinnät väestötietojärjestelmään on voitu tehdä ilman lisäselvityksiä, on merkinnän jo nykyisin voinut tehdä mikä tahansa muuttoilmoituksen vastaanottanut maistraatti. Muissa tapauksissa ilmoitus on tullut siirtää käsiteltäväksi alueellisesti toimivaltaiseen maistraattiin, joka on huolehtinut lisäselvitysten hankkimisesta ja merkinnän tekemisestä väestötietojärjestelmään. Esityksen mukaan maistraatin toimivallan määräytymisestä alueellisin perustein luovutettiin ja ilmoitusten vastaanottamiseen ja rekisterimerkinnän tekemiseen liittyviä tehtäviä voitaisiin jakaa maistraattien kesken tietyin laissa säädetyin edellytyksin. Tarkemmat säännökset tehtävien jakamisesta annettaisiin valtiovaraministeriön asetuksella.

Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin ottanut kantaa vastaavaan hallituksen esitykseen, jolla ehdotettiin muutettavaksi maistraatin toimivallan määräytymistä koskevia säännöksiä eräissä muissa maistraateille kuuluvissa tehtävissä, muun muassa nimenmuutoshakemusten ja perukirjan vahvistamista koskevien hakemusten käsittelyssä (HE 229/2005). Esityksestä annetussa perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 24/2006 vp) todettiin, että ehdotettu sääntely poistaisi maistraattien alueellisen toimivaltajaan tietyissä tehtävissä, jolloin maistraatit muodostaisivat näiden tehtävien osalta yhden viranomaisen, jolla on palvelupisteitä eri tahoilla. Lausunnossa todettiin lisäksi, että tällaisissa toimivaltajärjestelyissä ei ole kysymys eri viranomaisten välisistä toimivallan siirroista, vaan tehtävien järjestelyistä saman viranomaisen sisällä. Kaikki maistraatit soveltavat

samoja lakeja ja noudattavat samoja yleishallintolakeja, joten perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaisen oikeusturvan kannalta ei ole merkitystä sillä, missä maistraatissa hakemusia käsitellään. Perustuslakivaliokunta katsoi, että maistraattia, jolle asia on siirretty, on pidettävä perustuslain 21 §:n 1 momentin perusteella lain mukaan toimivaltaisena viranomaisena, joka myös asianmukaisesti voi käsitellä sille siirretyn asian.

Tässä hallituksen esityksessä on kysymys vastaavista rekisterihallinnon sisäisistä järjestelyistä. Maistraatille kotikuntalaissa säädetty rekisterimerkinnän tekeminen väestötietojärjestelmään maistraatille saapuneen muutotai maastamuuttoilmoituksen johdosta voitaisiin tehdä missä tahansa maistraatissa ja tehtävä voitaisiin jakaa maistraattien kesken tietyn laissa säädetyin edellytyksin. Lisäksi ilmoittajan asuinpaikan maistraatille säädetty tehtävä korjata merkinnässä mahdollisesti oleva virhe tapauksissa, joissa merkintä väestötietojärjestelmään on tehty suoraan ilmoituksen perusteella, voitaisiin siirtää toiselle maistraatille vastaavin laissa säädetyin edellytyksin. Lakiin sisältyvien valtuutussäännös-

ten nojalla annettaisiin valtiovarainministeriön asetuksella tarkemmat säännökset tehtävien jakamisesta tai tehtävien siirtämisestä maistraattien kesken.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyin valtuuden nojalla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa käytännössä on kohdistettu vaatimuksia sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta (esim. PeVL 1/2004 vp). Ehdotetuissa uusissa asetuksenantovaltuutta koskevissa säännöksissä määriteltäisiin täsmällisesti se tehtävä, joka voitaisiin jakaa maistraattien kesken tai siirtää toiselle maistraatille sekä rajattaisiin ministeriön asetuksenantovaltaa säättämällä laissa asetuksen antamista koskevista edellytyksistä.

Edellä mainitun johdosta hallitus katsoo, että lakiehdotukset voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kotikuntalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan kotikuntalain (201/1994) 1 §:n 2 momentti, 7 §:n 2 ja 4 momentti, 7 b, 7 e, 9, 11 ja 15 §, 16 §:n 2 momentti, 17 §:n 2 momentti, 18 ja 19 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 2 momentti laissa 219/2003, 7 b § laeissa 624/2004 ja 1012/2007, 7 e § laeissa 624/2004 ja 957/2006, 9 § laeissa 1650/1995, 624/2004 ja 1012/2007 sekä 18 ja 19 § osaksi laissa 1650/1995, sekä *lisätään* lakiin uusi 9 a § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tämän lain mukaan määräytynyt kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka sekä ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunta merkitään väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään. Väestötietojärjestelmään merkitään myös henkilön ilmoittama tilapäinen asuinpaikka.

7 §

Muuttajan ilmoitusvelvollisuus

Edellä 1 momentissa tarkoitettu henkilö on lisäksi velvollinen antamaan itsestään maistraatille kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan määräytymistä varten tarvittavia lisätietoja.

Velvollisuudesta ilmoittaa henkilö- ja perhesuhdetietoja väestötietojärjestelmään säädetään väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa.

7 b §

Ilmoituksen vastaanottava maistraatti

Muutto- ja maastamuuttoilmoituksen voi ottaa vastaan mikä tahansa maistraatti. Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset muutto- ja maastamuuttoilmoitusten vastaanottamiseen liittyvien tehtävien jakamisesta maistraattien kesken.

7 e §

Muutto- ja maastamuuttoilmoituksen vastaanottamiseen liittyvät tehtävät

Ilmoituksen vastaanottajan on tarkistettava, että ilmoitus sisältää 7 a §:n 3-5 momentissa tarkoitettut tiedot. Jos ilmoitus tehdään puhelimitse, ilmoituksen vastaanottajan on lisäksi huolehdittava siitä, että ilmoitus täyttää 7 a §:n 2 momentissa säädetty edellytykset. Jos ilmoituksen vastaanottaja on muu kuin maistraatti, sen on toimitettava ilmoituksen sisältämät tiedot viivytyksettä 9 §:n 4 momentissa tarkoitettulle maistraatille.

Ilmoitus, jonka on ottanut vastaan muu viranomainen tai yhteisö kuin maistraatti, katsotaan tehdyksi 7 §:ssä säädettyssä määräajassa, jos se on otettu vastaan määräajan kuluessa.

9 §

Kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevan merkinnän tekeminen

Kun 7 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tullut maistraatille, sen on tehtävä väestötietojärjestelmään ilmoituksen mukainen merkintä kotikunnasta ja siellä olevasta asuinpaikasta tai tilapäisestä asuinpaikasta taikka merkittävä Suomen kansalaiselle väestökirjanpitokunta ulkomaille tapahtuneen vakinaisen muuton perusteella. Merkintää ei kuitenkaan saa tehdä, jos ilmoitus on ilmeisesti tosiasioiden vastainen tai puutteellinen taikka muuten sellainen, ettei sen perusteella voi tehdä luotettavaa merkintää. Merkintä on tehtävä tai tarvittavat lisäselvitykset pyydettävä kolmen arkipäivän kuluessa ilmoituksen saapumisesta. Jos henkilöllä ei ole asuntoa, hänet merkitään väestötietojärjestelmään kunnassa vailla vakinaista asuntoa olevaksi. Jos asuinpaikan osoitetta ei voida pitää luotettavana, väestötietojärjestelmään voidaan merkitä vain kotikunta.

Jos maistraatti on saanut muulta kuin henkilöltä itseltään kotikunnan tai siellä olevan asuinpaikan muuttumista koskevan tiedon taikka tiedon vakinaisesta muutosta ulkomaille, se voi tehdä tämän tiedon mukaisen merkinnän väestötietojärjestelmään, jos on ilmeistä, että tietoa voidaan pitää luotettavana.

Merkintä väestökirjanpitokunnasta 6 a §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tehdään, kun henkilön tiedot merkitään ensimmäisen kerran väestötietojärjestelmään.

Ilmoituksen johdosta tarvittavat merkinnät väestötietojärjestelmään voi tehdä mikä tahansa maistraatti. Merkinnän tekemiseen liittyvät tehtävät voidaan jakaa maistraattien kesken, jos se on tarpeen toiminnan tehostamiseksi tai alueellisesti tasapainoisen työnjaon aikaansaamiseksi maistraateissa. Tarkemmat säännökset tehtävien jakamisesta annetaan valtiovarainministeriön asetuksella. Merkinnän tehnyt maistraatti vastaa tekemistään merkinnästä.

9 a §

Kotikunnassa olevaa asuinpaikkaa koskeva merkintä eräissä tapauksissa

Muuttoilmoituksen johdosta tarvittavat merkinnät väestötietojärjestelmään voidaan tehdä suoraan ilmoituksen perusteella, jos ilmoitus koskee muuttoa asuinpaikasta toiseen samassa kunnassa. Edellytyksenä on kuitenkin, että merkintä voidaan tehdä ilman lisäselvityksiä ja tietojen virheetön rekisteröityminen voidaan varmistaa teknisin tarkistuksin. Merkinnässä mahdollisesti olevan asia- tai kirjoitusvirheen korjaamisesta vastaa se maistraatti, jonka toimialueella ilmoituksen tehneen asuinpaikka on. Virheen korjaamiseen liittyvät tehtävät voidaan kuitenkin siirtää toiselle maistraatille, jos se on tarpeen toiminnan tehostamiseksi tai alueellisesti tasapainoisen työnjaon aikaansaamiseksi maistraateissa. Tarkemmat säännökset tehtävien siirtämisestä annetaan valtiovarainministeriön asetuksella.

11 §

Kotikuntamerkinnästä ilmoittaminen

Jos maistraatin tekemä kotikuntaa tai siellä olevaa asuinpaikkaa koskeva merkintä poikkeaa asianomaisen henkilön ilmoittamasta tai jos merkintä on tehty muulta kuin muuttajalta tai hänen perheenjäseneltään saatujen tietojen perusteella, maistraatin on ilmoitettava asianomaiselle merkinnästä ja siitä, kuinka siinä mahdollisesti oleva asia- tai kirjoitusvirhe voidaan korjata.

15 §

Kuuleminen

Jos ilmoituksen muutosta on tehnyt alle 15-vuotias lapsi, maistraatin on varattava lapsen huoltajille tilaisuus antaa määräajassa selvitys ilmoituksen johdosta. Jos ilmoituksen on tehnyt 15 – 17 -vuotias henkilö, maistraatin on tarvittaessa varattava hänen huoltajilleen tilaisuus antaa määräajassa selvitys ilmoituksen johdosta.

Ennen kuin maistraatti määrää maksettavaksi ilmoitusrikemaksun, sen on varattava asianomaiselle henkilölle tilaisuus antaa määräajassa selvitys asiasta.

16 §

Asiavirheen korjaus

 Jos maistraatti korjaa virheen omasta aloitteestaan asianomaisen henkilön käsityksen vastaisesti tai ei hyväksy hänen tekemäänsä vaatimusta virheen korjauksesta, sen on pyynnöstä annettava asiasta kirjallinen päätös muutoksenhakuosoituksineen.

17 §

Kirjoitusvirheen korjaus

 Maistraatin on ilmoitettava omasta aloitteestaan tekemästään korjauksesta asianomaiselle henkilölle.

18 §

Muutoksenhaku maistraatin ratkaisuun

Asianomainen henkilö saa hakea muutosta maistraatin ratkaisuun uhkasakkoa, ilmoitus-

rikemaksun määräämistä sekä kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevan merkinnän korjausta koskevassa asiassa valittamalla siitä siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Kirjoitusvirheen korjausta koskevaan maistraatin ratkaisuun, jolla ei ole hyväksytty virheen korjausta koskevaa vaatimusta, ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

19 §

Muutoksenhaku hallinto-oikeuden päätökseen

Asianomainen henkilö saa hakea muutosta hallinto-oikeuden 18 §:n nojalla antamaan päätökseen valittamalla siitä korkeimmalle hallinto-oikeudelle siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Kotikunnassa olevaa asuinpaikkaa tai väestökirjanpitokuntaa koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin

Helsingissä 8 päivänä lokakuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Hallinto- ja kuntaministeri *Tapani Töllä*

Liite
Rinnakkaistekstit

Laki

kotikuntalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan kotikuntalain (201/1994) 1 §:n 2 momentti, 7 §:n 2 ja 4 momentti, 7 b, 7 e, 9, 11 ja 15 §, 16 §:n 2 momentti, 17 §:n 2 momentti, 18 ja 19 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 2 momentti laissa 219/2003, 7 b § laeissa 624/2004 ja 1012/2007, 7 e § laeissa 624/2004 ja 957/2006, 9 § laeissa 1650/1995, 624/2004 ja 1012/2007 sekä 18 ja 19 § osaksi laissa 1650/1995, sekä *lisätään* lakiin uusi 9 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tämän lain mukaan määräytynyt kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka sekä ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunta merkitään väestötietolaisissa (507/1993) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään. Väestötietojärjestelmään merkitään myös henkilön ilmoittama tilapäinen asuinpaikka.

Tämän lain mukaan määräytynyt kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka sekä ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunta merkitään *väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009)* tarkoitettuun väestötietojärjestelmään. Väestötietojärjestelmään merkitään myös henkilön ilmoittama tilapäinen asuinpaikka.

7 §

7 §

Muuttajan ilmoitusvelvollisuus

Muuttajan ilmoitusvelvollisuus

Edellä 1 momentissa tarkoitettu henkilö on lisäksi velvollinen antamaan itsestään rekisteritoimistolle kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan määräytymistä varten tarvittavia lisätietoja.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu henkilö on lisäksi velvollinen antamaan itsestään *maistraatille* kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan määräytymistä varten tarvittavia lisätietoja.

Velvollisuudesta ilmoittaa henkilö- ja perhesuhdetietoja väestötietojärjestelmään säädetään väestötietolaissa.

Velvollisuudesta ilmoittaa henkilö- ja perhesuhdetietoja väestötietojärjestelmään säädetään *väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa*.

7 b §

Ilmoituksen toimittaminen maistraatille

Muuttoilmoitus tehdään sille maistraatille, jonka virka-alueelle henkilö muuttaa. Jos henkilö muuttaa asunnosta ja hänelle ei jää vakinaista asuntoa, hänen on tehtävä muuttoilmoitus oleskelupaikkansa maistraatille. Maastamuuttoilmoitus tehdään sille maistraatille, jonka virka-alueelta henkilö muuttaa ulkomaille.

Muutto- ja maastamuuttoilmoituksen voi ottaa vastaan myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu maistraatti. Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset muutto- ja maastamuuttoilmoitusten vastaanottamiseen liittyvien tehtävien jakamisesta maistraattien kesken.

7 b §

Ilmoituksen vastaanottava maistraatti

Muutto- ja maastamuuttoilmoituksen voi ottaa vastaan *mikä tahansa maistraatti*. Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset muutto- ja maastamuuttoilmoitusten vastaanottamiseen liittyvien tehtävien jakamisesta maistraattien kesken.

7 e §

Muutto- ja maastamuuttoilmoituksen vastaanottamiseen liittyvät tehtävät

Ilmoituksen vastaanottajan on tarkistettava, että ilmoitus sisältää 7 a §:n 3-5 momentissa tarkoitettut tiedot. Jos ilmoitus tehdään puhe- ja kirjallisen ilmoituksen välillä, ilmoituksen vastaanottajan on lisäksi huolehdittava siitä, että ilmoitus täyttää 7 a §:n 2 momentissa säädetty edellytykset. Ilmoituksen vastaanottajan on toimitettava ilmoituksen sisältämät tiedot viivytyksettä 7 b §:n 1 momentissa tarkoitettulle maistraatille lukuun ottamatta 9 §:n 4 momentissa tarkoitettuja ilmoituksia.

Ilmoitus, jonka on ottanut vastaan muu viranomaisen tai yhteisö kuin 7 b §:n 1 momentissa tarkoitettu maistraatti, katsotaan tehdyksi 7 §:ssä säädettyssä määräajassa, jos se on otettu vastaan määräajan kuluessa.

7 e §

Muutto- ja maastamuuttoilmoituksen vastaanottamiseen liittyvät tehtävät

Ilmoituksen vastaanottajan on tarkistettava, että ilmoitus sisältää 7 a §:n 3-5 momentissa tarkoitettut tiedot. Jos ilmoitus tehdään puhe- ja kirjallisen ilmoituksen välillä, ilmoituksen vastaanottajan on lisäksi huolehdittava siitä, että ilmoitus täyttää 7 a §:n 2 momentissa säädetty edellytykset. *Jos ilmoituksen vastaanottaja on muu kuin maistraatti, sen on toimitettava ilmoituksen sisältämät tiedot viivytyksettä 9 §:n 4 momentissa tarkoitettulle maistraatille.*

Ilmoitus, jonka on ottanut vastaan muu viranomaisen tai yhteisö kuin maistraatti, katsotaan tehdyksi 7 §:ssä säädettyssä määräajassa, jos se on otettu vastaan määräajan kuluessa.

9 §

Kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskeva merkintä

Kun 7 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tullut 7 b §:n 1 momentissa tarkoitettulle maistraatille, sen on tehtävä väestötietojärjestelmään ilmoituksen mukainen merkintä kotikunnasta ja siellä olevasta asuinpaikasta tai tilapäisestä asuinpaikasta taikka merkittävä Suomen kansalaiselle väestökirjanpitokunta ulkomaille tapahtuneen vakinaisen muuton perusteella. Merkintää ei kuitenkaan saa tehdä, jos ilmoitus on ilmeisesti tosiasioiden vastainen taikka puutteellinen tai muuten sellainen, ettei sen perusteella voi tehdä luotettavaa merkintää. Merkintä on tehtävä tai tarvittavat lisäselvitykset pyydettävä kolmen arkipäivän kuluessa ilmoituksen saapumisesta. Jos henkilöllä ei ole asuntoa, hänet merkitään väestötietojärjestelmään kunnassa vailla vakinaista asuntoa olevaksi. Jos asuinpaikan osoitetta ei voida pitää luotettavana, väestötietojärjestelmään voidaan merkitä vain kotikunta.

Jos rekisteritoimisto on saanut muulta kuin henkilöltä itseltään kotikunnan tai siellä olevan asuinpaikan muuttumista koskevan tiedon taikka tiedon vakinaisesta muutosta ulkomaille, se voi tehdä tämän tiedon mukaisen merkinnän väestötietojärjestelmään, jos on ilmeistä, että tietoa voidaan pitää luotettavana.

Merkintä väestökirjanpitokunnasta 6 a §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tehdään, kun henkilön tiedot merkitään ensimmäisen kerran väestötietojärjestelmään.

Edellä 1 momentista poiketen myös muu ilmoituksen vastaanottanut maistraatti voi tehdä ilmoituksen johdosta tarvittavat merkinnät väestötietojärjestelmään, jos merkintä voidaan tehdä ilman lisäselvityksiä. Tarkemmat säännökset edellä tarkoitetuista ilmoituksista, joita koskevat merkinnät maistraatti voi tehdä, ja maistraateista, jotka voivat tehdä merkinnät, annetaan valtiovarainministeriön asetuksella. Merkinnän tehnyt maistraatti vastaa tekemästään merkinnästä.

9 §

Kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevan merkinnän tekeminen

Kun 7 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tullut maistraatille, sen on tehtävä väestötietojärjestelmään ilmoituksen mukainen merkintä kotikunnasta ja siellä olevasta asuinpaikasta tai tilapäisestä asuinpaikasta taikka merkittävä Suomen kansalaiselle väestökirjanpitokunta ulkomaille tapahtuneen vakinaisen muuton perusteella. Merkintää ei kuitenkaan saa tehdä, jos ilmoitus on ilmeisesti tosiasioiden vastainen tai puutteellinen taikka muuten sellainen, ettei sen perusteella voi tehdä luotettavaa merkintää. Merkintä on tehtävä tai tarvittavat lisäselvitykset pyydettävä kolmen arkipäivän kuluessa ilmoituksen saapumisesta. Jos henkilöllä ei ole asuntoa, hänet merkitään väestötietojärjestelmään kunnassa vailla vakinaista asuntoa olevaksi. Jos asuinpaikan osoitetta ei voida pitää luotettavana, väestötietojärjestelmään voidaan merkitä vain kotikunta.

Jos *maistraatti* on saanut muulta kuin henkilöltä itseltään kotikunnan tai siellä olevan asuinpaikan muuttumista koskevan tiedon taikka tiedon vakinaisesta muutosta ulkomaille, se voi tehdä tämän tiedon mukaisen merkinnän väestötietojärjestelmään, jos on ilmeistä, että tietoa voidaan pitää luotettavana.

Merkintä väestökirjanpitokunnasta 6 a §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tehdään, kun henkilön tiedot merkitään ensimmäisen kerran väestötietojärjestelmään.

Ilmoituksen johdosta tarvittavat merkinnät väestötietojärjestelmään voi tehdä mikä tahansa maistraatti. Merkinnän tekemiseen liittyvät tehtävät voidaan jakaa maistraattien kesken, jos se on tarpeen toiminnan tehostamiseksi tai alueellisesti tasapainoisen työnjaon aikaansaamiseksi maistraateissa. Tarkemmat säännökset tehtävien jakamisesta annetaan valtiovarainministeriön asetuksella. Merkinnän tehnyt maistraatti vastaa tekemästään merkinnästä.

9 a §

Kotikunnassa olevaa asuinpaikkaa koskeva merkintä eräissä tapauksissa

Muuttoilmoituksen johdosta tarvittavat merkinnät väestötietojärjestelmään voidaan tehdä suoraan ilmoituksen perusteella, jos ilmoitus koskee muuttoa asuinpaikasta toiseen samassa kunnassa. Edellytyksenä on kuitenkin, että merkintä voidaan tehdä ilman lisäselvityksiä ja tietojen virheetön rekisteröityminen voidaan varmistaa teknisin tarkistuksin. Merkinnässä mahdollisesti olevan asia- tai kirjoitusvirheen korjaamisesta vastaa se maistraatti, jonka toimialueella ilmoituksen tehneen asuinpaikka on. Virheen korjaamiseen liittyvät tehtävät voidaan kuitenkin siirtää toiselle maistraatille, jos se on tarpeen toiminnan tehostamiseksi tai alueellisesti tasapainoisen työnjaon aikaansaamiseksi maistraateissa. Tarkemmat säännökset tehtävien siirtämisestä annetaan valtiovarainministeriön asetuksella.

11 §

Kotikuntamerkinnästä ilmoittaminen

Jos rekisteritoimiston tekemä kotikuntaa tai siellä olevaa asuinpaikkaa koskeva merkintä poikkeaa asianomaisen henkilön ilmoittamasta tai jos merkintä on tehty muulta kuin muuttajalta tai hänen perheenjäseneltään saatujen tietojen perusteella, rekisteritoimiston on ilmoitettava asianomaiselle merkinnästä ja siitä, kuinka siinä mahdollisesti oleva asia- tai kirjoitusvirhe voidaan korjata.

11 §

Kotikuntamerkinnästä ilmoittaminen

Jos *maistraatin* tekemä kotikuntaa tai siellä olevaa asuinpaikkaa koskeva merkintä poikkeaa asianomaisen henkilön ilmoittamasta tai jos merkintä on tehty muulta kuin muuttajalta tai hänen perheenjäseneltään saatujen tietojen perusteella, *maistraatin* on ilmoitettava asianomaiselle merkinnästä ja siitä, kuinka siinä mahdollisesti oleva asia- tai kirjoitusvirhe voidaan korjata.

15 §

Kuuleminen

Jos ilmoituksen muutosta on tehnyt alle viisitoistavuotias lapsi, rekisteritoimiston on varattava lapsen huoltajille tilaisuus antaa määräajassa selvitys ilmoituksen johdosta. Jos ilmoituksen on tehnyt henkilö, *joka on täyttä-*

15 §

Kuuleminen

Jos ilmoituksen muutosta on tehnyt alle 15-vuotias lapsi, *maistraatin* on varattava lapsen huoltajille tilaisuus antaa määräajassa selvitys ilmoituksen johdosta. Jos ilmoituksen on tehnyt 15 – 17-vuotias henkilö, *maistraatin*

nyt viisitoista mutta ei kahdeksaatoista vuotta, rekisteritoimiston on tarvittaessa varattava hänen huoltajilleen tilaisuus antaa määräajassa selvitys ilmoituksen johdosta.

Ennen kuin rekisteritoimisto määrää maksettavaksi ilmoitusrikemaksun, sen on varattava asianomaiselle henkilölle tilaisuus antaa määräajassa selvitys asiasta.

on tarvittaessa varattava hänen huoltajilleen tilaisuus antaa määräajassa selvitys ilmoituksen johdosta.

Ennen kuin *maistraatti* määrää maksettavaksi ilmoitusrikemaksun, sen on varattava asianomaiselle henkilölle tilaisuus antaa määräajassa selvitys asiasta.

16 §

Asiavirheen korjaus

Jos rekisteritoimisto korjaa virheen omasta aloitteestaan asianomaisen henkilön käsityksen vastaisesti tai ei hyväksy hänen tekemäänsä vaatimusta virheen korjauksesta, sen on pyynnöstä annettava asiasta kirjallinen päätös muutoksenhakuosoituksineen.

17 §

Kirjoitusvirheen korjaus

Rekisteritoimiston on ilmoitettava omasta aloitteestaan tekemästään korjauksesta asianomaiselle henkilölle.

18 §

Muutoksenhaku rekisteritoimiston ratkaisuun

Asianomainen henkilö saa hakea muutosta rekisteritoimiston ratkaisuun uhkasakkoa, ilmoitusrikemaksun määräämistä sekä kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevan merkinnän korjausta koskevassa asiassa valittamalla siitä *sille lääninoikeudelle, jonka tuomiopiirissä ratkaisun tehnyt rekisteritoimisto sijaitsee*, siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Kirjoitusvirheen korjausta koskevaan rekisteritoimiston ratkaisuun, jolla ei ole hyväksytty virheen korjausta koskevaa vaatimusta, ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

16 §

Asiavirheen korjaus

Jos *maistraatti* korjaa virheen omasta aloitteestaan asianomaisen henkilön käsityksen vastaisesti tai ei hyväksy hänen tekemäänsä vaatimusta virheen korjauksesta, sen on pyynnöstä annettava asiasta kirjallinen päätös muutoksenhakuosoituksineen.

17 §

Kirjoitusvirheen korjaus

Maistraatin on ilmoitettava omasta aloitteestaan tekemästään korjauksesta asianomaiselle henkilölle.

18 §

Muutoksenhaku maistraatin ratkaisuun

Asianomainen henkilö saa hakea muutosta *maistraatin* ratkaisuun uhkasakkoa, ilmoitusrikemaksun määräämistä sekä kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevan merkinnän korjausta koskevassa asiassa valittamalla siitä siten kuin *hallintolainkäyttölaissa (586/1996)* säädetään.

Kirjoitusvirheen korjausta koskevaan *maistraatin* ratkaisuun, jolla ei ole hyväksytty virheen korjausta koskevaa vaatimusta, ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

19 §

Muutoksenhaku lääninoikeuden päätökseen

Asianomainen henkilö saa hakea muutosta lääninoikeuden 18 §:n nojalla antamaan päätökseen valittamalla siitä korkeimmalle hallinto-oikeudelle siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Kotikunnassa olevaa asuinpaikkaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevalta osalta ei lääninoikeuden päätökseen kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

19 §

*Muutoksenhaku **hallinto**-oikeuden päätökseen*

Asianomainen henkilö saa hakea muutosta *hallinto*-oikeuden 18 §:n nojalla antamaan päätökseen valittamalla siitä korkeimmalle hallinto-oikeudelle siten kuin *hallintolainkäyttölaissa* säädetään.

Kotikunnassa olevaa asuinpaikkaa *tai* väestökirjanpitokuntaa *koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei* kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin